

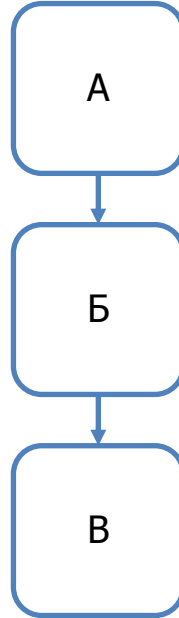
НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ ПОВРЗАНИ СО РЕГУЛАТИВАТА НА НАРОДНАТА БАНКА ЗА НАЧИНОТ НА УТВРДУВАЊЕ ПОВРЗАНИ ЛИЦА И ЗА ЛИМИТИТЕ НА ИЗЛОЖЕНОСТА

Одлука за начинот на утврдување поврзани лица и за лимитите на изложеноста („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 198/20 и 308/20) и Упатство за спроведување на Одлуката за начинот на утврдување поврзани лица и за лимитите на изложеноста („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 11/21)

I	Тема	Поврзани лица
1.	Прашање	Што се подразбира под термините: „значително влијание“ од точката 10 став 1 алинеја 2 и „значителен дел“ од точката 13 став 1 алинеја 3 од Одлуката, како и на кој пазар се однесува барањето од точката 13 став 1 алинеја 3 од Одлуката?
	Одговор	Во однос на термините „значително влијание“, односно „значителен дел“, со новата одлука не се воведуваат никакви промени во однос на досегашното користење на овие термини согласно со Законот за банките и подзаконската регулатива донесена врз основа на овој закон. Од тој аспект, врз основа на сопствена анализа и оценка и врз основа на досегашната практика, банката треба во своите интерни акти да го дефинира начинот на определување на значителното влијание и значителниот дел, за потребите на точката 10 став 1 алинеја 2 и точка 13 став 1 алинеја 3 од Одлуката за секој поединечен случај и соодветно да го образложи. Барањето од точката 13 став 1 алинеја 3 од Одлуката во однос на можноста на пазарот лесно да се најде друг купувач за тие производи/услуги, се однесува на пазарот којшто вообичаено го користи продавачот.
	Датум на објавување на одговорот	16.9.2020
2.	Прашање	Што претставува „збир на директни влогови“ во случај на индиректна контрола, согласно со точката 10 став 2 од Одлуката?
	Одговор	Согласно со точката 2 потточка 2.10 од Одлуката, под „индиректна контрола“ се подразбира контролата којашто едно лице ја остварува во друго правно лице преку трето правно лице со кое првото лице е поврзано преку контрола, при што третото правно лице има директна контрола во второто правно лице. Пример 1. Лицето А има директна контрола во лицето Б, а лицето Б има директна

контрола во лицето В.

Од аспект на точката 2 потточка 2.10 од Одлуката, како поврзани лица се сметаат лицето А и лицето В (лицето А има индиректна контрола врз лицето В). Притоа, вкупниот влог, или вкупните права на глас на лицето А во лицето В претставуваат збир на:

- директниот влог, или правата на глас коишто ги има лицето А во лицето В (во случаите кога лицето А нема директна контрола во лицето В);
- директниот влог, или правата на глас коишто ги има лицето Б во лицето В;
- влогот, или правата на глас коишто во лицето В ги има лице кое настапува за сметка на лицето А или за сметка на лицето Б.

Датум на објавување на одговорот

16.9.2020

3. Прашање

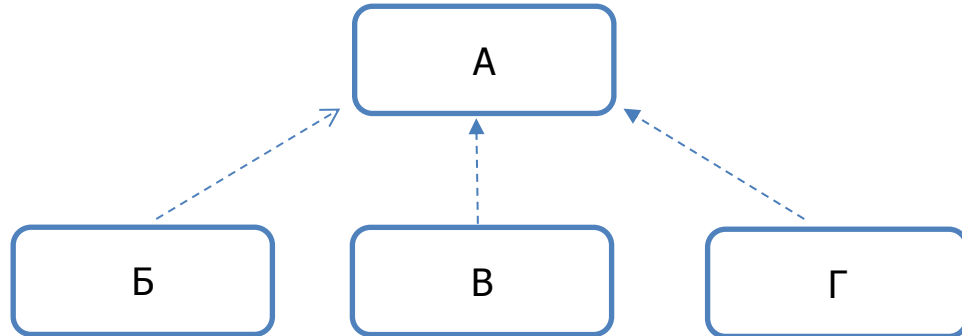
Што се подразбира под „Банката утврдува лица поврзани преку контрола и во случаите кога изложеноста кон било кое лице претставува одбитна ставка од изложеноста кон лице“ согласно со точката 12 од Одлуката?

Одговор

Банката е должна да утврди поврзаност на лицата преку контрола, согласно со точката 12 од Одлуката, или да утврди економска поврзаност, согласно со точката 14 став 2 од Одлуката, без разлика дали одреден или цел дел од изложеноста кон лицата за кои се утврдува поврзаност се сметаат за **одбитни ставки од изложеноста кон лице**, согласно со точката 2 потточка 2.5 од Одлуката. Целта е банката да ги утврди сите лица од одредена група поврзани лица, што е во согласност и со барањата од точката 27 од Одлуката во однос на воспоставувањето соодветен систем за утврдување, следење, известување и евидентирање на поврзаните лица.

		Во овој контекст треба да се имаат предвид и одредбите од точката 34 став 1 од Одлуката, според кои банката е должна да ја известува Народната банка за лицето или групата поврзани лица кон кои банката има изложеност, за износот на изложеноста кон лицето или групата поврзани лица, пред да се земат предвид одбитните ставки од изложеноста кон лицето или групата поврзани лица, како и за износот на изложеноста кон лицето или групата поврзани лица намалена за одбитните ставки од таа изложеност.
	Датум на објавување на одговорот	16.9.2020
4.	Прашање	Дали гарантите, жирантите, заложните должници и пристапувачите кон долг можат да се сметаат како лица коишто имаат заеднички обврски врз основа на договор склучен со банката (на пример: кредитокорисник и кокредитобарател), согласно со точката 13 став 1 алинеја 5 од Одлуката?
	Одговор	Како лица кај кои постои економска поврзаност, согласно со точката 13 став 1 алинеја 5 од Одлуката, можат да се сметаат кредитокорисникот и кокредитобарателот како лица коишто имаат подеднакви обврски врз основа на договорот склучен со банката и пристапувачите кон долг. Од друга страна, жирантите, гарантите, заложните должници се опфатени во точката 13 став 1 алинеја 2 од Одлуката, но само доколку ги исполнуваат условите предвидени во оваа точка. Имено, банката утврдува економска поврзаност помеѓу овие лица (даватели на обезбедувањето) и нејзиниот клиент, доколку изложеноста којашто е целосно или делумно гарантирана од овие лица или за која овие лица дале друга форма на обезбедување е во износ којшто, во случај на неплаќање на клиентот на неговите обврски, би предизвикал финансиски проблеми кај давателот на обезбедувањето (доколку дојде до активирање на обезбедувањето). Во спротивно, доколку активирањето на обезбедувањето нема да предизвика финансиски проблеми кај давателот на обезбедувањето, банката не утврдува економска поврзаност. Банката треба да располага со соодветна документација којашто ќе може да потврди дека не се исполнети условите од оваа алинеја од точката 13 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	16.9.2020
5.	Прашање	Како може банката да утврдува поврзаност помеѓу две или повеќе лица коишто се економски поврзани со трето лице, согласно со точката 14 од Одлуката, дури и во случај кога банката нема изложеност кон третото лице, имајќи предвид дека банката не располага со документација и информации за третото лице, вклучувајќи и податоци за неговото работење?
	Одговор	Банката може да утврди поврзаност помеѓу две или повеќе лица коишто се економски поврзани со трето лице преку податоците и информациите за

лицата кон кои има кредитна изложеност. Имајќи ги предвид одредбите на оваа одлука, како и на регулативата на Народната банка за методологијата за управување со кредитниот ризик, банката треба да располага со податоци и информации коишто ќе ѝ овозможат утврдување на кредитната способност на клиентот и запознавање со неговото работење. Врз основа на овие податоци, банката ќе може да утврди дали две или повеќе лица кон кои има кредитна изложеност се економски поврзани со исто трето лице. На овој начин банката ќе има воспоставено побрз систем за поврзување на потенцијалните нови клиенти, со нејзините постојни клиенти.

Пример 2.

Банката има изложеност кон лицата А, Б, В и Г, при што лицата Б, В и Г се лица кај кои постои економска поврзаност со лицето А. Банката е должна да формира една група поврзани лица од сите четири лица, бидејќи постои единствен ризик којшто произлегува од лицето А, иако не постои никаква поврзаност помеѓу лицата Б, В и Г.

Пример 3.

Банката нема изложеност кон лицето А, но има изложеност кон лицата Б, В и Г, коишто се економски поврзани со лицето А. Банката повторно формира една група поврзани лица којашто се состои од лицата Б, В и Г, затоа што преку нивната економска поврзаност со лицето А, тие претставуваат единствен ризик. И во овој случај, не е битно тоа што не постои никаква поврзаност помеѓу лицата Б, В и Г, ниту фактот дека банката не е изложена кон лицето А. Банката ја утврдува економската поврзаност на лицата Б, В и Г со лицето А, преку документацијата и информациите со кои располага за лицата Б, В и Г, како нејзини клиенти (при одобрувањето и следењето на кредитните изложености коишто банката ги има кон овие лица).

	Датум на објавување на одговорот	16.9.2020
6.	Прашање	Дали банката може да избере дали ќе утврди неколку различни групи поврзани лица, согласно со одредбите од точката 15 од Одлуката? Како утврдува банката неколку различни групи поврзани лица, согласно со одредбите од точката 15 од Одлуката, во случаите кога едно лице е економски поврзано со неколку лица коишто меѓусебно не се поврзани?

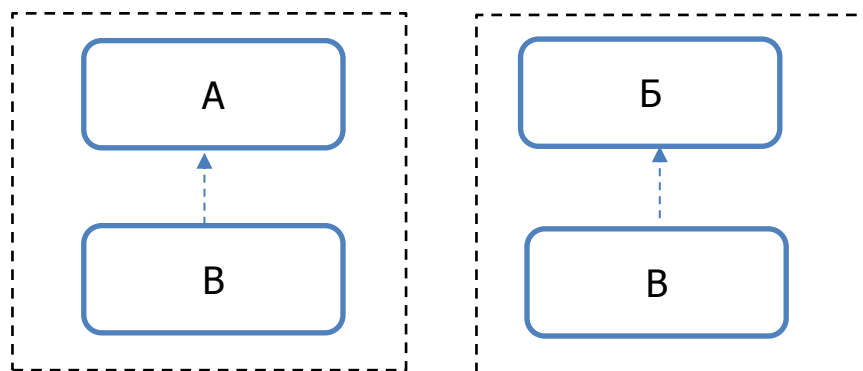
Одговор

Суштинско прашање при утврдувањето на економската поврзаност е да се утврди дали финансиските проблеми на едно лице можат да предизвикаат финансиски проблеми кај едно или повеќе други лица и да се утврди во која насока е поврзаноста помеѓу лицата (дали е еднонасочна или двонасочна). Имено, доколку банката утврди дека едно лице може да има проблеми во отплатата на обврските заради финансиските проблеми кај друго лице, должна е да утврди постоење економска поврзаност на првото лице со второто лице и да формира група поврзани лица којашто ќе се состои од првото лице, сите лица поврзани со тоа лице и второто лице. Но, доколку второто лице не е економски поврзано со првото лице, тогаш станува збор за „еднонасочна“ поврзаност, поради што банката нема да биде должна да го вклучи и првото лице во групата поврзани лица во која е вклучено второто лице. За разлика од досегашните барања за утврдување поврзани лица коишто не даваа можност едно лице да биде вклучено во неколку различни групи поврзани лица, ваквата можност којашто се дава со Одлуката има за цел пореално да се прикаже економската поврзаност на клиентите на банката со други лица и соодветно на тоа, банката да може подобро да управува со изложеноста на кредитниот ризик и ризикот од концентрација. Ваквите промени бараат и соодветни промени во системите на банката заради разграничување на можните групи поврзани лица. Без разлика на ваквата можност, банката може да го задржи и постојниот пристап, доколку смета дека тоа повеќе одговара на нејзиниот профил на ризици и на системот за управување со ризиците.

Во продолжение се дадени неколку примери коишто треба да служат како насока за банките во идентификувањето на различните групи поврзани лица, пред сè од аспект на постоењето економската поврзаност (еднонасочна или двонасочна), како и во случај на постоење комбинација на поврзаност преку контрола и економска поврзаност.

Пример 4.

Лицето В е економски поврзано со две лица А и Б, при што не постои никаква поврзаност помеѓу овие две лица (А и Б).

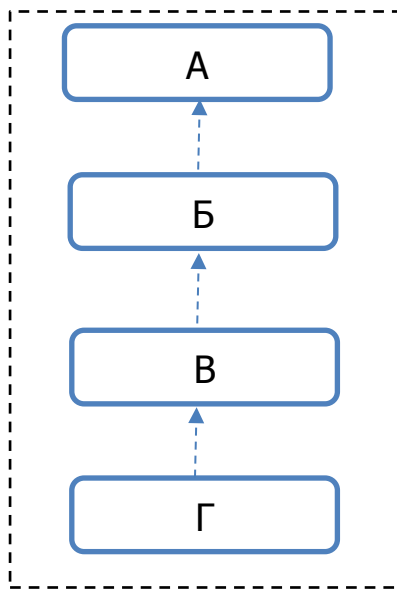

Банката формира две групи поврзани лица, помеѓу А и В и Б и В, при што изложеноста на лицето В ќе се вклучи во пресметката на лимитите на

изложеност кон двете посебни групи. Бидејќи не постои економска поврзаност помеѓу лицата А и Б, не треба да се формира една група од трите лица (А, Б и В).

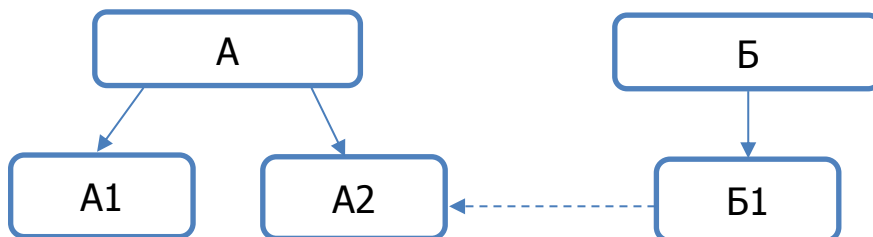
Пример 5.

Лицето Г е економски поврзано со лицето В, лицето В е економски поврзано со лицето Б, а лицето Б е економски поврзано со лицето А (т.н „ланец на поврзување“). Банката треба да формира една група поврзани лица од сите четири лица, без разлика што поврзаноста е во една насока, затоа што сите лица претставуваат единствен ризик (финансиските проблеми кај лицето А индиректно, преку лицата Б и В, можат да предизвикаат финансиски проблеми кај лицето Г), односно не треба да се формираат три одделни групи (А и Б, Б и В, В и Г).

Пример 6.

Лицето А има контрола врз лицата А1 и А2, а лицето Б има контрола врз лицето Б1. Покрај тоа, лицето Б1 е економски поврзано со лицето А2 (постои т.н. еднонасочна економска поврзаност, затоа што лицето А2 не е економски поврзано/зависно од лицето Б1).

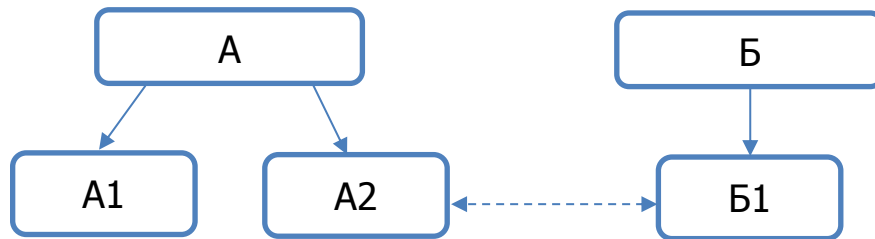

Банката треба да формира две групи поврзани лица, при што и во двете групи ќе биде вклучено лицето Б1. Првата група треба да се состои од лицата А, А1, А2 и Б1, а втората група од лицата Б и Б1 (поврзани преку

контрола). Имено, финансиските проблеми на лицето А можат да му се пренесат и на лицето Б1, преку неговата економска поврзаност со лицето А2. Формирањето три различни групи: 1) А, А1 и А2, 2) А2 и Б1 и 3) Б и Б1, не би било доволно за да се покрие единствениот ризик којшто произлегува од лицето А и којшто преку лицето А2 му се пренесува и на лицето Б1.

Пример 7.

Лицето А има контрола врз лицата А1 и А2, а лицето Б има контрола врз лицето Б1. Покрај тоа, постои и меѓусебна, т.н. двонасочна економска поврзаност помеѓу лицата Б1 и А2.

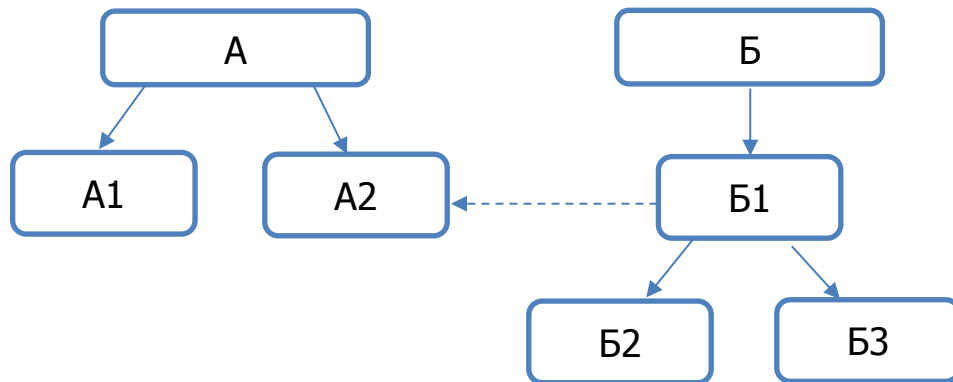

Во овој случај, банката повторно формира две групи поврзани лица, но сега и лицето А2 се вклучува во двете групи, односно тие се состојат од:

1. А, А1, А2 и Б1
2. Б, Б1 и А2.

Пример 8.

Лицето Б има контрола врз лицето Б1, коешто има контрола врз лицата Б2 и Б3, а лицето А има контрола врз лицата А1 и А2. Покрај тоа, лицето Б1 е економски поврзано со лицето А2 (еднонасочна поврзаност)

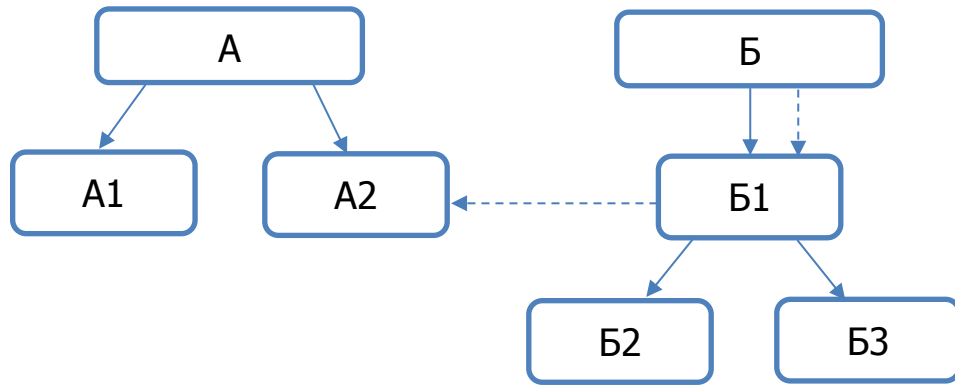
Во случајот постои т.н. поврзаност во „надолна насока“, при што банката треба да формира две групи:

1. А, А1, А2, Б1, Б2 и Б3
2. Б, Б1, Б2 и Б3

Пример 9.

Лицето Б има контрола врз лицето Б1, коешто има контрола врз лицата Б2 и Б3, а лицето А има контрола врз лицата А1 и А2. Покрај тоа, лицето Б1 е

економски поврзано со лицето А2 (еднонасочна поврзаност), а лицето Б1 има значително влијание врз вкупното работење на целата група Б, поради што треба да се смета дека лицето Б е и економски поврзано со лицето Б1.

Во овој случај станува збор за т.н. поврзаност во нагорна насока. Имено, поврзаноста на лицата Б и Б1 преку контрола не води автоматски до вклучување и на лицето Б во групата поврзани лица со лицето А. Во случај на финансиски проблеми на лицето А, не се очекува дека тие ќе предизвикаат финансиски потешкотии кај лицето Б. Сепак, во случаите кога Б1 претставува значителен дел од групата Б, финансиските проблеми кај лицето А ќе предизвикаат финансиски потешкотии на сите лица и во надолна и во нагорна насока, вклучувајќи го и лицето Б. Поради тоа, сите лица во овој пример формираат една група поврзани лица (претставуваат единствен ризик).

Исклучок од ваквото правило може да се примени доколку банката нема изложеност кон сите лица во групата, поради што нема да биде во можност да го идентификува ланецот на поврзаноста. Таков би бил случајот кога банката е изложена само кон лицата А и Б3 од примерот, поради што може да нема доволно информации и податоци за поврзување на овие две лица.

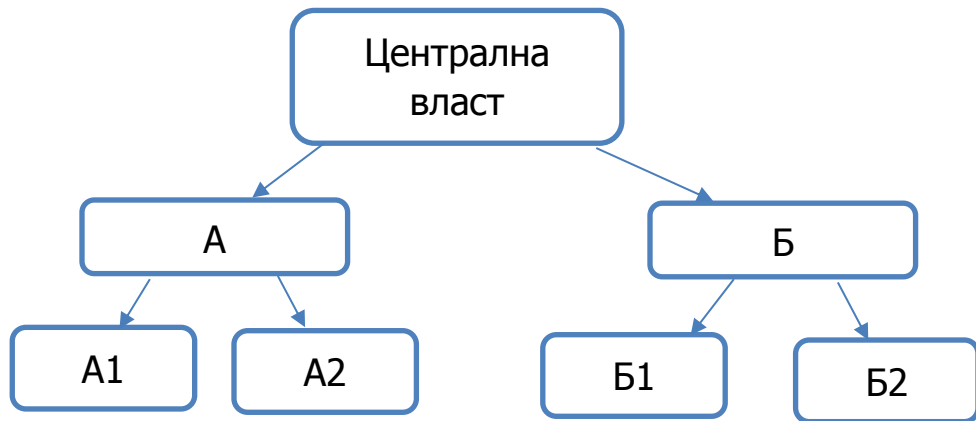
	Датум на објавување на одговорот	16.9.2020
7.	Прашање	Во кои случаи лицето се поврзува со централната и локалната власт согласно со точката 16 ставови 1 и 2 од Одлуката?
	Одговор	Согласно со точката 16 став 1 од Одлуката кога едно лице е поврзано преку контрола или кај кое постои економска поврзаност со централната и локалната власт, банката формира посебна група поврзани лица којашто се состои од тоа лице и централната и локалната власт, вклучувајќи ги и правните и физичките лица поврзани со тоа лице. На пример: кога Градот Скопје се јавува како основач на повеќе јавни претпријатија, банката за сите јавни претпријатија формира посебни групи поврзани лица, коишто се состојат од јавното претпријатие и сите поврзани лица со тоа јавно претпријатие и Градот Скопје (без лицата коишто се поврзани со Градот

Скопје по други основи). Кажано поинаку, доколку банката има изложеност кон пет јавни претпријатија коишто се основани од Градот Скопје, може да формира пет посебни групи поврзани лица, при што во сите нив е вклучен Градот Скопје.

Доколку помеѓу две јавни претпријатија од претходниот пример постои економска поврзаност, банката утврдува посебна група поврзани лица којашто се состои од овие две јавни претпријатија, вклучувајќи ги и правните и физичките лица поврзани со нив, без да се вклучи Градот Скопје.

Пример 10.

Централната власт остварува контрола во лицата А и Б, коишто остваруваат контрола во лицата А1 и А2, односно Б1 и Б2, соодветно.

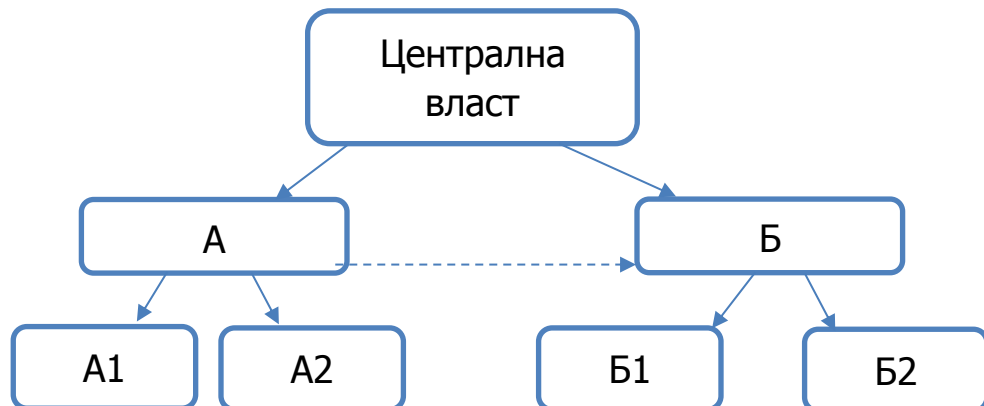

Банката формира две групи поврзани лица:

1. Централната власт, А, А1 и А2
2. Централната власт, Б, Б1 и Б2.

Пример 11.

Централната власт остварува контрола во лицата А и Б, коишто остваруваат контрола во лицата А1 и А2, односно Б1 и Б2, соодветно. Притоа лицето А е економски поврзано со лицето Б.

		Покрај двете групи коишто банката ги формира, согласно со примерот 10, должна е да формира уште една група поврзани лица којашто се состои од: А, А1, А2, Б, Б1 и Б2.
	Датум на објавување на одговорот	16.9.2020
8.	Прашање	Како се одредува периодот од „последните дванаесет месеци“ при утврдување поврзани лица согласно со точката 13 став 1 алинеја 1 од Одлуката?
	Одговор	Банката треба да утврдува поврзаност помеѓу лицата најмалку при оценка на нивната кредитна способност, согласно со точката 6 од Одлуката за методологијата за управување со кредитниот ризик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 149/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 76/20 и 116/20) при што се зема предвид периодот од последните дванаесет месеци пред моментот на оцена на кредитната способност. Меѓутоа, банката е должна да утврди поврзаност и во кој било друг момент кога ќе добие информација за промени во побарувањата и обврските, којашто треба да ја обезбеди согласно со точките 28 и 30 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	23.11.2015 / 23.2.2021
9.	Прашање	Дали во анализата на обемот на побарувањата или обврските на лицата може да се земат предвид само сметките од групата 120 и 121 (побарувања од купувачи) и сметките од групата 220 и 221 (обврски кон добавувачи)? Дали терминот трансакции се однесува на прометот на сметките или, пак, на салдата на аналитичките картици на купувачите и добавувачите? Дали 50% од меѓусебните побарувања и обврски се однесуваат на непрекинат деловен однос во период подолг од една година, или може да се земе предвид само еднократна трансакција којашто по обем е до 50% од меѓусебните побарувања и обврски? Дали банката може да користи писмени изјави обезбедени од должникот за обемот на извршените трансакции во определен период?
	Одговор	Анализата на обемот на побарувањата или обврските на лицето треба да го опфати остварениот промет на сметките од неговиот биланс на кои се евидентирани сите побарувања и обврски во последните дванаесет месеци. Банката може да обезбеди и писмена изјава потпишана од управителот/овластеното лице во која задолжително е наведена структурата најмалку на побарувањата и обврските со најголемо учество. Меѓутоа, изјавата може само да помогне при утврдувањето поврзани лица, но не и да биде единствениот начин за (не)утврдување на поврзаноста. Банката мора да има соодветна процена за (не)постоењето на поврзаноста, врз основа на документација обезбедена согласно со точките 28 и 30 од

		Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	23.11.2015 / 23.2.2021
10.	Прашање	На кој начин треба да се следи поврзаноста на две правни лица А и Б, во случај кога повеќе од 50% од побарувањата или обврските на правното лице А се однесуваат на побарувањата или обврските од/кон правното лице Б, а од друга страна, побарувањата или обврските на правното лице Б од/кон правното лице А се нематеријални, односно се под лимитот од 50% определен во точката 13 став 1 алинеја 1 од Одлуката?
	Одговор	<p>Одредбите од точката 13 од Одлуката имаат за цел да определат показатели врз основа на кои банката ќе може да утврди економска поврзаност помеѓу две или повеќе лица коишто не се поврзани преку контрола, туку претставуваат единствен ризик бидејќи се меѓусебно поврзани така, што финансиските проблеми кај едното од нив може да предизвикаат проблеми во отплатата на обврските на другото или другите лица (точката 2 потточка 2.6 алинеја 2 од Одлуката). Оттука, сите критериуми наведени во точката 13 од Одлуката треба да се анализираат преку фактот дали финансиските проблеми на едното лице ќе предизвикаат финансиски проблеми (проблеми во отплатата на обврските) кај другото лице.</p> <p>Во примерот даден во прашањето, правното лице А е поврзано со правното лице Б, затоа што во неговите побарувања или обврски преовладуваат побарувањата или обврските од/кон правното лице Б (лицето А ќе има проблеми во отплатата на обврските, доколку лицето Б има финансиски проблеми). Од друга страна, правното лице Б нема да има проблеми во отплатата на своите обврски, доколку лицето А има финансиски проблеми, поради што лицето Б не е поврзано со лицето А.</p>
	Датум на објавување на одговорот	23.11.2015 / 23.2.2021
11.	Прашање	<p>Во врска со одредбите од точката 13 став 1 алинеја 2 од Одлуката, се наметнуваат следниве прашања:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дали и во кои случаи треба да се применуваат овие одредби, доколку кредитобарателот и гарантот се физички лица? - Дали правните лица А и Б ќе се сметаат за поврзани, доколку сопственикот на правното лице А гарантира, како физичко лице, за кредитната изложеност на банката кон правното лице Б? - Што да се прави во случај кога проценетата вредност на обезбедувањето од лицето давател на обезбедувањето е со неколкукратно повисок износ од износот на побарувањето коешто се гарантира?

		<ul style="list-style-type: none"> - Во кој момент треба да се утврди поврзаност: при самиот момент на давање на гаранцијата, при активирање на обезбедувањето или гаранцијата, при утврдени финансиски проблеми или неможност за плаќање кај давателот на обезбедувањето? - Што да се прави во случај кога гаранцијата е депозит или друга форма на финансиско обезбедување? - Дали може да се измери поимот „делумно гарантирана“ изложеност?
	Одговор	<p>Одредбите од точката 13 став 1 алинеја 2 од Одлуката се однесуваат како на правни, така и на физички лица. И овде се поаѓа од основниот принцип дали активирањето на обезбедувањето (без оглед на неговиот вид, големина и проценета вредност) ќе предизвика финансиски проблеми (проблеми во отплатата на обврските) кај давателот на обезбедувањето. Ова значи дека и во случај кога само дел од вкупната изложеност кон одредено лице е обезбедена со обезбедување дадено од лице давател на обезбедувањето, банката треба да го поврзе давателот на обезбедувањето со лицето чијашто изложеност е обезбедена, доколку активирањето на обезбедувањето ќе предизвика проблеми во отплатата на обврските на давателот на обезбедувањето. Утврдувањето на поврзаноста се врши во моментот на давање на гаранцијата, како и при оценка на кредитната способност на давателот на обезбедувањето. Притоа, не е важно дали е обезбедена и со друго обезбедување или не.</p> <p>Правните лица посочени во алинејата 2 од ова прашање нема да се сметаат за поврзани, само доколку физичкото лице коешто е сопственик на правното лице А гарантира со сопствен имот за изложеноста на правното лице Б, при што активирањето на тоа обезбедување не би предизвикало проблеми кај правното лице А во отплатата на своите обврски.</p>
	Датум на објавување на одговорот	23.11.2015 / 23.2.2021
12.	Прашање	<p>Кој временски рок се смета за соодветен при оценката дали правното лице може лесно да најде друг алтернативен купувач на пазарот за значителен дел од своите производи и/или услуги, согласно со точката 13 став 1 алинеја 3 од Одлуката? Дали при анализата на лицата коишто продаваат специфични производи и услуги, треба да се има предвид постоењето алтернативни купувачи само на домашниот или и на меѓународниот пазар? Дали информациите за остварени контакти за проширување на соработката со други партнери, од други пазари, се доволни при анализата на поврзаноста или, пак, е потребно да се обезбеди друга документација?</p>
	Одговор	<p>Две или повеќе лица нема да се сметаат за поврзани лица доколку банката има неспорни докази дека правното лице ќе може навреме да најде други деловни партнери или алтернативни купувачи на значителен дел од неговите производи и/или услуги, со што ќе се надминат финансиските проблеми предизвикани од поврзаноста на овие лица. Утврдувањето на временскиот рок за следење на поврзаноста би зависел од поголем број</p>

		фактори, како на пример, видот на дејноста на правното лице, карактеристиките на производите и слично. Банката треба да ги има предвид сите овие аспекти при кредитната анализа на правното лице, не само заради утврдување дали се исполнети некои од показателите за поврзаност определени во Одлуката, туку и заради соодветна оценка на неговата кредитна способност. Оттука, банката треба да ги обезбеди сите потребни информации од правното лице поврзани со реалните можности за продажба на неговите производи/услуги, независно од тоа дали станува збор за домашен и/или меѓународен пазар, како и самостојно да спроведе таква анализа, согласно со своите интерни акти за одобрување и следење на неговата кредитна способност.
	Датум на објавување на одговорот	23.11.2015 / 23.2.2021
13.	Прашање	Дали критериумот за утврдување поврзани лица согласно со точката 13 став 1 алинеја 4 од Одлуката (заеднички добавувач и/или заеднички извор на финансирање и/или отплата на обврските) се однесува и на правните лица и на физичките лица? Дали критериумот за заеднички извор на отплата треба да се примени за физичките лица коишто работат во исто правно лице?
	Одговор	Критериумот за поврзаноста од точката 13 став 1 алинеја 4 од Одлуката се однесува како на правните, така и на физичките лица. Како пример за поврзаност врз оваа основа можат да бидат правни лица коишто се меѓусебно зависни затоа што учествуваат во ист производствен процес, при што нема да можат лесно да најдат деловни партнери во случај на отсуство на едно од правните лица учесник во производствениот процес. Исто така, врз основа на овој критериум, банката треба да утврди поврзаност помеѓу физичките лица коишто работат во исто правно лице. И во овој случај треба да се имаат предвид исклучоците во однос на постоењето други извори на финансирање и во однос на вкупната изложеност на кредитен ризик (точка 13, ставови 2 и 3 од Одлуката).
	Датум на објавување на одговорот	23.11.2015 / 23.2.2021
14.	Прашање	Дали одредбите од Одлуката треба да се применуваат и во постапките и процедурите за следење на концентрацијата на изворите на средства на банката при управувањето со ликвидносниот ризик?
	Одговор	За следење на изворите на средства и нивната концентрација при управувањето со ликвидносниот ризик, банката треба да ја користи воспоставената база на поврзани лица, согласно со потребите за утврдување на лимитите за кредитна изложеност.

	Датум на објавување на одговорот	23.11.2015 / 23.2.2021
II	Тема	Лимити на изложеноста
1.	Прашање	Доколку изложеноста кон едно лице е делумно обезбедена со депозит, а истовремено на таа изложеност се применува фактор на конверзија од 20%, дали точката 25 став 2 од Одлуката овозможува намалување на изложеноста по двете основи? Како се утврдува приоритетот која изложеност нема да биде вклучена во пресметката на лимитите?
	Одговор	Согласно со точката 25 став 2 од Одлуката, при утврдувањето и следењето на лимитите на изложеноста, банката може да примени само еден од исклучоците од точката 25 став 1 од Одлуката на иста изложеност кон лице или на ист дел од изложеноста кон лице . Имајќи ја предвид ваквата одредба, доколку вонбилансната позиција за која, согласно со регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, е утврден фактор на конверзија од 20%, поради што може да се изврши намалување во износ до 50% од вонбилансната позиција, е обезбедена со депозит којшто ги исполнува условите од точката 25 став 1 потточка 25.1 од Одлуката, банката не може и за износот на депозитот да ја намали изложеноста при утврдувањето на лимитите на изложеност. Ова произлегува од таму што одредбите од потточката 25.12 се однесуваат на целата изложеност, а согласно со точката 25 став 2 од Одлуката, при утврдувањето и следењето на лимитите на изложеноста, банката може да примени само еден од исклучоците од точката 25 став 1 од Одлуката на иста изложеност кон лице. Изборот на изложеноста којашто ќе се земе предвид при пресметката на лимитите на изложеност е одлука на секоја банка, којашто треба соодветно да се образложи.
	Датум на објавување на одговорот	16.9.2020
2.	Прашање	Кои се обврските на штедилниците во однос на почитување на одредбите од оваа одлука?
	Одговор	Согласно со точката 42, одредбите од Одлуката што се однесуваат на начинот на утврдување и следење на поврзаните лица и начинот на известување на Народната банка, соодветно се применуваат и на штедилниците, додека утврдувањето и следењето на лимитите на изложеноста од страна на штедилниците е согласно со Одлуката за условите и начинот на работење на штедилниците („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/07, 78/08 и 74/15). Тоа значи дека штедилниците се должни да ги утврдуваат поврзаните лица со почитување на одредбите од оваа одлука, како и да ја известуваат Народната банка со користење на извештаите пропишани врз основа на оваа одлука.

	Датум на објавување на одговорот	16.9.2020
III	Тема	Следење на поврзаните лица и лимитите на изложеноста
1.	Прашање	Со која динамика банката е должна да ги следи промените во податоците и информациите од аспект на утврдувањето на поврзаноста и да ја ажурира потребната документација?
	Одговор	Согласно со точката 30 став 3 од Одлуката банката е должна да ги следи промените во податоците и информациите од аспект на утврдувањето на поврзаноста и да ја ажурира потребната документација, најмалку при: оцена на кредитната способност, оцена на промената на кредитната способност на лицето, значајни промени на договорните услови под кои е одобрена изложеноста кон лицето или добиени сознанија за промени во документацијата или во (не)постоеноста на поврзаност. Оттука за нефинансиските правни лица, банката е должна да ги следи промените во податоците и информациите најмалку еднаш на шест месеци или почесто од шест месеци доколку се исполнети критериумите за зголемување на кредитниот ризик, дефинирани во интерните акти на банката, додека за физичките лица најмалку при промена на договорните услови.
	Датум на објавување на одговорот	16.9.2020
IV	Тема	Упатство за спроведување на Одлуката за начинот на утврдување поврзани лица и за лимитите на изложеноста
1.	Прашање	Како се пополнува колоната бр. 8 „вид на инструмент за кредитна заштита“ од образецот П1/1? Дали оваа колона се пополнува само со податокот за тоа дали станува збор за финансиран или нефинансиран инструмент за кредитна заштита, или, пак, треба да се внесуваат подетални податоци за видот на финансираниот или нефинансираниот инструмент за кредитна заштита предвидени со регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот?
	Одговор	Согласно со точката 7 потточка 7.7 од Упатството, во колоната бр. 8 „вид на инструмент за кредитна заштита“ од образецот П1/1 се внесуваат инструментите за кредитна заштита коишто претставуваат одбитна ставка согласно со точките 9 и 25 од Одлуката и коишто се веќе прикажани во колоната бр. 7 – „одбитни ставки“ од овој образец. Притоа, во оваа колона се прикажува само видот на инструментот за кредитна заштита од регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, и тоа со назнака: гаранција, контрагаранција, паричен депозит, должнички инструмент и други видови хартии од вредност.
	Датум на објавување на одговорот	23.2.2021

2.	Прашање	Дали при утврдувањето и следењето на лимитите на изложеноста, вкупната изложеност кон еден клиент може да биде покриена со повеќе видови инструменти на кредитна заштита?
	Одговор	Согласно со точката 25 став 2 од Одлуката, при утврдувањето и следењето на лимитите на изложеноста, на иста изложеност кон лице или на ист дел од изложеноста кон лице, банката може да примени само еден од исклучоците наведени во точката 25 став 1 од Одлуката. Исто така, во однос на овој дел од прашањето ве упатуваме на одговорот на прашањето бр. 1 од темата II – Лимити на изложеноста.
	Датум на објавување на одговорот	23.2.2021
3.	Прашање	Дали при пополнувањето на колоната бр. 7 од обрасците П1/1 и П1/2 треба да се има предвид валутната неусогласеност, доколку постои? На пример, за изложеностите коишто се обезбедени со депозит и кај кои постои валутна неусогласеност помеѓу побарувањето и депозитот, дали треба износот на одбитната ставка, односно депозитот да се коригира со примена на соодветната формула за валутна неусогласеност од регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.
	Одговор	Во случај кога изложеноста е покриена со депозит, износот на одбитната ставка се утврдува без да се земе предвид валутната неусогласеност помеѓу побарувањето и депозитот, односно износот не се коригира согласно со формулата од точката 89 од Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/12, 50/13, 71/14, 223/15, 218/16 и 221/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 181/19, 116/20 и 167/20).
	Датум на објавување на одговорот	23.2.2021
4.	Прашање	Кој износ на сопствени средства се зема предвид при пополнување на обрасците од Упатството?
	Одговор	При пополнувањето на обрасците од Упатството, во колоната „% од СС“ (колоната бр. 10 во обрасците П1/1, П1/2 и П3, колоната бр. 7 во образецот П2 и колоната бр. 6 во образецот П7), се зема предвид износот на сопствените средства на банката на крајот на кварталот на кој се однесува извештајот, утврден согласно со регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот. На пример, при пополнувањето на обрасците од Упатството со состојба на 31 март, банката го зема предвид износот на нејзините сопствени средства од 31 март.

	Датум на објавување на одговорот	23.2.2021
5.	Прашање	<p>Кој износ се внесува во колоната бр. 4 „капитален дел“ и колоната бр. 5 „стекнат капитален дел“ од образецот П2“?</p> <p>Дали износот на капиталните делови стекнати врз основа на ненаплатени побарувања се зема предвид како одбитна ставка во редот бр. 4 „вкупен износ на капиталните делови во нефинансиски институции“ од образецот П7 во првите три години од нивното стекнување?</p> <p>Дали износот на имотот во земјиште, згради и опрема стекнат врз основа на ненаплатени побарувања, се зема предвид како одбитна ставка при утврдувањето на износот за пресметка во образецот П7 во првите три години од нивното стекнување?</p>
	Одговор	<p>Согласно со точката 13 потточка 13.3 и 13.4 од Упатството, во колоната бр. 4 „капитален дел“ од образецот П2 се внесува износот на вложувањето на банката во нефинансиска институција, додека во колоната бр. 5 „стекнат капитален дел“, се внесува износот на капиталните делови стекнати врз основа на ненаплатени побарувања, и тоа само во првите три години од нивното стекнување, коишто не се земаат предвид при утврдувањето на лимитот на вложувањата во нефинансиски институции, согласно со точката 26 од Одлуката.</p> <p>Согласно со точката 28 потточка 28.1.4 од Упатството, во образецот П7 се внесува вкупниот износ на вложувањата во нефинансиски институции од образецот П2, којшто веќе е коригиран за износот на капиталните делови стекнати во првите три години од датумот на преземање (ред бр. I, колона бр. 6 од образецот П2, при што во колоната бр. 6 од образецот П2 е прикажана разликата помеѓу колоните бр. 4 „капитален дел“ и колоната бр. 5 „стекнат капитален дел“). Оттука, овие одбитни ставки не се внесуваат во редот бр. 4 „вкупен износ на капиталните делови во нефинансиски институции“ во колоната бр. 4 „намалување“ од образецот П7.</p> <p>За износот на имотот во земјиште, згради и опрема прикажан во редот бр. 5 од образецот П7, при пресметката на усогласеноста со агрегатниот лимит (60% од сопствените средства на банката согласно со членот 78 став 2 од Законот за банките) се зема предвид износот на преземениот имот до три години преку пополнувањето на колоната бр. 4 „намалување“ од овој образец.</p>
	Датум на објавување на одговорот	23.2.2021
6.	Прашање	Дали во Извештајот за големите изложености на банката – образец П3 се внесуваат и изложеностите на банката кон Народната банка на Република Северна Македонија и кон Република Северна Македонија?

	Одговор	Доколку изложеностите на банката кон Народната банка на Република Северна Македонија и кон Република Северна Македонија претставуваат голема изложеност, согласно со точката 2 потточка 2.3 од Одлуката, се прикажуваат во образецот П3. Притоа, банката соодветно ја пополнува колоната бр. 7 „одбитни ставки“ од овој образец, имајќи ги предвид одредбите од точката 25 потточка 25.3 од Одлуката.
	Датум на објавување на одговорот	23.2.2021
7.	Прашање	Кои изложености се прикажуваат во делот 2 – „финансиски друштва и други институции“ од образецот П4?
	Одговор	Согласно со точката 18 од Упатството, освен најголемите десет изложености кон други банки, во образецот П4, дел 2 – „финансиски друштва и други институции“ се внесуваат и најголемите десет изложености кон финансиските друштва и други институции коишто вршат слични активности како банките. Согласно со точката 20 потточка 20.2 од Упатството, во делот 2 од образецот П4, покрај изложеностите кон финансиските друштва (коишто се регулирани согласно со Законот за финансиските друштва), се внесуваат и изложеностите кон другите институции коишто вршат слични активности како банките. Станува збор за кредиторите утврдени согласно со Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредити, односно за други трговски друштва и трговци поединци коишто во рамките на својата регистрирана дејност им одобруваат кредити на потрошувачите.
	Датум на објавување на одговорот	23.2.2021
8.	Прашање	Како се пополнува колоната бр. 2 „назив“ од образецот П4, „дел 1 – банки“, кога станува збор за банки во банкарска група коишто се меѓусебно поврзани? Дали најголемите изложености кон други банки коишто надминуваат 10% од сопствените средства на банката (и се внесени во образецот П3) се прикажуваат и во образецот П4?
	Одговор	Доколку станува збор за банка којашто е предмет на консолидирана супервизија, таа е должна да го пополни овој образец на поединечна и на консолидирана основа. Во првиот случај, при пополнувањето на делот 1 од образецот П4 се внесуваат податоци за изложеноста кон другата банка и лицата поврзани со другата банка, без да се додаваат нови редови за лицата поврзани со другата банка. Овој пристап треба да се применува и кога банката е членка на банкарска група, но не е матично лице (не е предмет на консолидирана супервизија). Кога банката го изработува извештајот и на консолидирана основа, во овој дел од образецот се прикажуваат изложеностите на сите членки на

		<p>банкарската група кон другата банка, вклучувајќи ја и изложеноста кон лицата поврзани со другата банка.</p> <p>Големата изложеност на банката кон друга банка се вклучува во образецот П4, без разлика дали таа изложеност е вклучена во образецот П3 или не.</p>
	Датум на објавување на одговорот	23.2.2021
9.	Прашање	За потребите на пополнувањето на образецот П4, на кој начин треба да се одреди поврзаноста со домашни и странски банки и врз основа на која документација, особено доколку станува збор за странски банки?
	Одговор	Согласно со точката 28 од Одлуката, банката е должна да има политика за следење на поврзаните лица, во која треба да се пропишат постапките и правилата за утврдување и следење на групите поврзани лица и изложеноста кон групите поврзани лица, како и на лицата поврзани со банката и нивната изложеност. Притоа, при пополнувањето на образецот П4, банката треба да ја има предвид точката 7 од Одлуката, во која се наведени позициите коишто не се вклучуваат при утврдувањето на изложеноста кон лице.
	Датум на објавување на одговорот	23.2.2021
10.	Прашање	Дали при утврдувањето на изложеноста за потребите на лимитот од 10 милиони евра (образец П5), треба да се земе предвид само изложеноста кон клиентот или се зема предвид и изложеноста кон лицата поврзани со клиентот?
	Одговор	За потребите на пополнувањето на образецот П5 и утврдувањето на лимитот од 10 милиони евра во денарска противвредност (изложеноста не претставува голема изложеност којашто се прикажува во образецот П3), не се зема предвид изложеноста кон лицата поврзани со клиентот.
	Датум на објавување на одговорот	23.2.2021